

Nowe zadanie dla gmin i znowu bez zwiększenia dochodów

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 03, maj 2024 09:34

Bernadeta Skóbel

Odśloni: 1422

Przy okazji zmian wysokości zasiłku pogrzebowego, resort polityki społecznej planuje nałożyć na gminy nowe zadanie w ustawie o pomocy społecznej – udzielanie specjalnych zasiłków celowych na pokrycie kosztów pogrzebu do 2000 zł. Zgodnie z oceną skutków regulacji do projektu zmiana ta ma gminy nic nie kosztować.

Jeszcze kilka miesięcy temu na spotkaniach przedstawiciele nowego rządu z organizacjami samorządowymi padały zapewnienia, że nie będzie nakładania nowych zadań na samorządy bez zwiększania ich dochodów. Deklaracje deklaracjami a praktyka pokazuje, że jest inaczej. Ostatnim przykładem jest pomysł Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej zmiany art. 40 ustawy o pomocy społecznej poprzez dodanie w nim ust. 1a, zgodnie z którym zasiłek celowy w kwocie do 2000 zł na pokrycie uzasadnionych i udokumentowanych kosztów pogrzebu może być przyznany osobie, która pokryła koszty pogrzebu, jeśli po osobie zmarłej nie przysługuje zasiłek pogrzebowy albo jeśli osoba, która pokryła koszty pogrzebu jest uprawniona do zasiłku pogrzebowego i poniosła w związku z pogrzebem nadzwyczajne, trudne do przewidzenia, niemożliwe do pokrycia z kwoty zasiłku pogrzebowego, koszty. Otrzymanie tego zasiłku nie będzie uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego.

W ocenie skutków regulacji do projektu możemy przeczytać m.in. „Zgodnie z ustawą z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2023 r. poz. 887 i 1688), obowiązek pochowania zwłok spoczywa na gminie, na terenie której nastąpił zgon. Jeśli osoba zmarła 1 Inflacja dotarła na cmentarze. Koszt skromnego pogrzebu to już 10 tys. zł \ Rankomat.pl nie miała rodziny lub była bezdomna, to właśnie gmina, w której doszło do zgonu, jest odpowiedzialna za organizację pogrzebu i pokrycie związanych z nim kosztów. Zgodnie z art. 10 ust. 3 powołanej ustawy w sytuacji, gdy krewni osoby zmarłej jej nie pochowają, ciężar realizacji tego zadania przenosi się na gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu. Tak więc na gminie spoczywa obowiązek pochowania zmarłego w odróżnieniu od prawa do pochowania zmarłego, które przysługuje jego bliskim, a jedyną przesłanką, która powoduje przesunięcie na gminę obowiązku sprawienia pochówku, jest brak wypełnienia tego zadania przez krewnych zmarłego. Nie ma znaczenia, dlaczego nie podjęli się oni organizacji pogrzebu. Sprawienie pogrzebu jest jednym ze świadczeń niepieniężnych pomocy społecznej, a obowiązek organizacji pochówku, w tym osób bezdomnych, jest zadaniem własnym gminy. Jednakże aktualizuje się ono dopiero gdy z prawa do pochówku zmarłego nie skorzystają krewni, małżonek ani powinowaci jak też brak jest osób, które dobrowolnie zobowiązały się do dokonania pochówku. Postanowienia art. 17 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) dotyczące obowiązku organizacji pogrzebu przez gminę należy interpretować zgodnie z zasadami i celami pomocy społecznej, zwłaszcza z uwzględnieniem zasady subsydiarności, co oznacza, że na gminie ciąży obowiązek sprawienia pogrzebu tylko wtedy, gdy obowiązkowi tego nie może wykonać rodzina. Natomiast, w sytuacji braku dostatecznych środków na organizację pogrzebu zmarłego, przez osobę bliską zastosowanie znajduje przepis art. 39 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, umożliwiający wystąpienie z wnioskiem o przyznanie zasiłku celowego na pokrycie kosztów pogrzebu. Tak więc gmina jest już obecnie systemowo włączona w proces zarówno finansowania zasiłku celowego na koszty pogrzebu jak i finansowania kosztu pogrzebu.”.

W innym fragmencie OSR można przeczytać, że „Należy podkreślić, że zasiłek celowy nie ma charakteru roszczeniowego i jest przyznawany w ramach uznania administracyjnego zarówno w zakresie przyznania prawa jak i wysokości kwoty. Projektowane rozwiązanie umożliwi gminom przyznanie zasiłku z tego tytułu zarówno osobom spełniającym kryterium dochodowe, jak i go nie spełniającym, tzn. osobom samotnie gospodarującym lub osobom w rodzinie. Gminy będą realizowały to zadanie w ramach

---

posiadanych środków finansowych na ten cel. Proponowane rozwiązanie nie powoduje jakichkolwiek dodatkowych skutków finansowych.”. Dalej podano, że z danych wstępnych za 2023 r. wynika, że liczba osób, którym przyznano specjalne zasiłki celowe wyniosła 76 917 osób a kwota 62 179 389 zł. Dalej Ministerstwo wskazało, że cyt. *„w ramach kwoty ok. 62,2 mln zł będą finansowane wszystkie zasiłki celowe, w tym również skierowane na dofinansowanie pogrzebu.”*, a jeszcze w innym miejscu oceny skutków regulacji podano, że cyt. *„Gminy będą realizowały to zadanie w ramach posiadanych środków finansowych na ten cel. Proponowane rozwiązanie nie powoduje jakichkolwiek dodatkowych skutków finansowych.”.*

Zatem powracamy do standardu udawania przez stronę rządową, że nowe zadanie publiczne to tak naprawdę nieistotna modyfikacja istniejącego zadania, a zadania realizowane w trybie tzw. uznania administracyjnego są bezkosztowe.

Projektodawca w OSR zdaje się sugerować, że gminy de facto są dzisiaj zobowiązane do realizacji zadania polegającego na finansowaniu kosztów pogrzebu odwołując się do art. 10 ust. 3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, jednak pomija brzmienie art. 10 ust. 4 tej ustawy, zgodnie z którym obowiązek pochowania zwłok, określony w ust. 3, nie wyklucza żądania zwrotu kosztów na podstawie innych ustaw, (zgodnie z art. 94 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej wydatki na sprawienie pogrzebu podlegają zwrotowi z masy spadkowej). Nie jest zatem tak, że jeżeli rodzina zmarłego nie jest zainteresowana sprawieniem pogrzebu, to ostateczne koszty z tego tytułu ponosi gmina, bo ma ona roszczenie o zwrot tych kosztów. Zresztą potwierdza to również art. 922 §3 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym koszty pogrzebu spadkodawcy należą do długów spadkowych. Nie można również zgodzić się z argumentem za wprowadzeniem proponowanej zmiany wskazującym, że gminy już dzisiaj są systemowo włączone w proces finansowania zasiłku celowego. Owszem, na podstawie art. 39 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej istnieje możliwość przyznania zasiłku celowego na pokrycie kosztów pogrzebu ale stosowanie tego przepisu jest limitowane do osób, które spełniają tzw. kryterium dochodowe. Tymczasem proponowana przez resort zmiana sprowadza się do wprowadzenia dodatkowej przesłanki otrzymania oraz określenia maksymalnej wysokości specjalnego zasiłku celowego, gdzie kryteria dochodowe nie będą obowiązywać. O zasiłek będą mogły starać się osoby o relatywnie dobrej sytuacji finansowej, w tym osoby, którym będzie przysługiwało prawo do spadku po osobie zmarłej, a koszty będzie ponosić gmina (w praktyce jest to przerzucanie kosztów na wszystkich mieszkańców). Zupełnie niezrozumiałe jest przyznanie prawa do otrzymania zasiłku na sprawienie pogrzebu, nawet jeżeli osoba uprawniona otrzymała na ten cel zasiłek pogrzebowy. W ocenie skutków regulacji podano, że cyt. *„Doświadczenie życiowe wskazuje, że niekiedy powstają nietypowe, trudne do przewidzenia koszty pogrzebu, które są niemożliwe do pokrycia z kwoty zasiłku pogrzebowego i innych źródeł przysługujących w związku ze śmiercią zmarłego (np. ze środków na rachunku oszczędnościowym zmarłego, ubezpieczenia). Można zaliczyć do nich choćby koszty transportu zwłok z odległego miejsca (np. z zagranicy, minimalny koszt z reguły wynosi ok. 6-7 tys. zł) czy dłuższego przechowywania zwłok w chłodni”.* Tyle, że ponownie projektodawca zapomina, że transport zwłok z zagranicy przez rodzinę zmarłego nie jest zadaniem gmin, a koszty pogrzebu (w tym przechowywania zwłok w chłodni przed pochówkiem) wbrew cytowanemu wyżej fragmentowi OSR mogą być finansowane ze środków zgromadzonych na rachunku bankowym zmarłego (art. 55 Prawa bankowego).

Projektodawca zdaje się zatem sugerować, że wydatki gmin nie wzrosną, pomimo, że maksymalna kwota specjalnego zasiłku celowego na sprawienie pogrzebu ma być przeszło dwukrotnie wyższa od średniej wysokości obecnie wypłacanych specjalnych zasiłków celowych. Jeżeli tak miałyby być to w OSR nie przedstawiono negatywnych skutków dla osób, które są beneficjentami specjalnego zasiłku celowego na

Nowe zadanie dla gmin i znowu bez zwiększenia dochodów

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 03, maj 2024 09:34

Bernadeta Skóbel

Odśłony: 1422

---

gruncie art. 40 ustawy o pomocy społecznej w brzmieniu dotychczasowym. Oczywistym jest bowiem, że przy takim założeniu wysokość świadczeń dla tych osób będzie musiała być limitowana.

W projekcie nie pokuszono się nawet o oszacowanie liczby osób potencjalnie uprawnionych do otrzymania nowego świadczenia z pomocy społecznej (nie jest takim szacunkiem wskazanie ogólnej liczby osób obecnie ubiegających się o specjalny zasiłek celowy), nie oszacowano liczby nowych spraw administracyjnych prowadzonych przez gminy, a w konsekwencji kosztów administracyjnych jakie w związku z tym zostaną poniesione. Chyba ponownie w imię zasady, że urzędnikom samorządowym bez opamiętania można dokładać nowe zadania bez zwiększenia zatrudnienia i bez zwiększania wynagrodzeń. Kto miałby zapłacić za listy polecane wysyłane do strony postępowania też nie wiadomo.

Twierdzenie zawarte w OSR projektu, którego resort odpowiedzialny jest również za dział praca w administracji rządowej, że proponowane rozwiązanie „nie powoduje jakichkolwiek dodatkowych skutków finansowych” brzmi jak kiepski żart.